

HAN CZ PATRIK

AZ AMERIKAI KORRUPCIÓS SZABÁLYOZÁSRÓL¹ (RÉSZLET) – A U.S. FOREIGN CORRUPT PRACTICES ACT ÉS ANNAK GYAKORLATA A MAGYAR ÉS DEUTSCHE TELEKOM JOGESETÉN KERESZTÜL

„This is human nature. But we are not as bad as you think.”²

E tanulmány az első állomása egy hosszú távú munkának, amely az amerikai korrupciós törvénnyel fog foglalkozni. Magyarországon e törvény kevésbé vagy egyáltalán nem ismert, forrást alig lehet fellelni róla. Ezt a hiányt³ szeretném pótolni tanulmányommal. Bízom benne, hogy a tanulmánnyal sikerül egy eddig ismeretlen szabályozást feltárnom, valamint olyan forrással szolgálnom, amely alkalmas az úr betöltésére és hasznos alkotóelemként jelentkezik a korrupciós szabályozás vizsgálatában.

1. A KORRUPCIÓ FOGALMÁNAK KÖRÜLÍRÁSA

A vesztegetés egyik fontos eleme az ajándék, amelyet az aktív fél ajánl fel a passzív félnek. Ez az ajándék azonban ellenszolgáltatáshoz kötött ajándék. A korrupciós cselekmények talán legfontosabb jellemzője továbbá a rejtve maradás, hiszen az aktív és passzív felek között olyan erős érdekegység áll fenn, amelynek felderítésére a hatóságok nem képesek. Számos szerző fogalom-elképzelését felhozhatnám példának, én azonban elhatárolom magam attól, hogy definiáljam a korrupció fogalmát. Ez úgy vélem egy hosszas gondolatmenetet vonna maga után, ami nem feltétlenül vezetne eredményre, hiszen „egyértelműen nem definiálható, nincs általánosan elfogadott definíció: rendkívül bonyolult, erősen strukturált, összetett társadalmi jelenség. Határai kultúráról kultúrára, korszakról korszakra változnak, így ma a fogalom is folyamatosan módosul.”⁴ Röviden azonban lehatárolom a korrupció értelmezési tartományát, illetve kiemelem azokat az alkotóelemeket, amelyek alkalmasak a körülírásra annak érdekében, hogy tisztább képet adhassak e jelenségről. Vannak olyan általánosan elfogadott korrupcióval kapcsolatos kritériumok, amelyek segítségével már közelítünk egy egységes definícióhoz, ezek pedig a következők: a korrupció nemkívánatos, káros jelenség; alattomos és nehezen felismerhető; mindig valamely hatalommal való visszaélést jelent; valamilyen haszonszerzés motiválja; minden esetben legalább két fél szükséges hozzá (aktív és passzív).⁵ Összefoglalva a fentieket, abban biztosak lehetünk, „hogy mindazok, akik a korrupcióról beszélnek, azt, amit korrupción értenek, károsnak tartják és elítélik, továbbá abban, hogy vannak olyan megnyilvánulások, cselekvések, amelyeket mindenki, aki a korrupció kifejezést használja, e fogalom alá von.”⁶

---

¹ A témával „DR. GYÖRY CSABA: *Gazdasági, korrupciós és szervezett bűnözés – Magyar és nemzetközi vonatkozások*” elnevezésű fakultációja során kezdtem el foglalkozni. (SZE-ÁJK, 2013/2014. I. félév)

² Bandar bin Sultan, szaud-arábiai szultán mondta ezt egy 2001-es interjúban, melynek témája a BAE System körüli korrupciós botrány. A szultán a korrupciós cselekmények egyik főszereplője volt és a véleményére voltak kíváncsiak az ügygel kapcsolatban. (Forrás: Black Money: <http://video.pbs.org/video/1114436938/>)

³ Mivel könyvek nem álltak rendelkezésemre az amerikai szabályozásról, így kizárólag netes felületen elérhető dokumentumokból, jogszabályokból tudtam dolgozni, melyek alapvetően angol nyelvűek voltak. Hosszas keresgélés után lehetett csak rátalálni a Foreign Corrupt Practices Act magyar fordítására. Jelen tanulmány gerincét a „*A Resource Guide to the U.S. Foreign Corrupt Practices Act*”, vagyis az „idegenvezető”, valamint a Magyar és Deutsche Telekom jogesetének iratai adták.

⁴ SÁNTHA GYÖRGY: *A korrupcióról, a korrupció elleni küzdelemről, a korrupciós kockázatok felméréséről*, http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-2-y4Y5BTEJ:integritas.asz.hu/uploads/files/Korrupciolorl_SanthaGy_0217.ppt+&cd=3&hl=hu&ct=clnk&gl=hu&client=firefox-a (2013.10.08.).

⁵ Korrupció Magyarországon, 2000, Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület East-West Management Institute, Budapest, 14-15. o.

⁶ GOMBÁR CSABA – HANKISS ELEMÉR – LENGYEL LÁSZLÓ – VOLOSIN HÉDI: *Írások a korrupcióról*, 1998, Helikon – Korridor, Budapest, 1998. 10. o.

A korrupció egy globális probléma. Hátráltatja a gazdasági növekedést és elszívja az állami forrásokat a fontosabb területektől, mint például az egészségügytől, az oktatástól és az infrastruktúrától. Ezen cselekmények aláássák a demokratikus értékeket, valamint a nyilvános elszámoltathatóság hiánya gyengíti a jogállamiságot. A demokratikus értékek és az elszámoltathatóság hiánya azzal fenyeget, hogy meggyengül a stabilitás és a biztonság, ez pedig elősegíti a bűncselekmények határokon belüli és azokon átnyúló terjedését, mint például az illegális ember-, fegyver-, és kábítószer kereskedelmet. A korrupció a vállalkozásoknak is rossz, hiszen versenyellenes, torzítja az árakat és hátrányos azoknak a tisztességes vállalkozásoknak, amelyek nem élnek a kenőpénz használatának lehetőségével, valamint növeli az üzleti tevékenységek és közbeszerzések költségeit a fejlődő országokban. A korrupció számos jelentős bizonytalanságot szül az üzleti tranzakciók során: a korrupcióval született szerződés legálisan végrehajthatatlan, és a kenőpénz mértéke is kérdéses egy szerződés esetén, hiszen a korrupt hivatalnokok egyre növekvő igényeket támasztanak.

A vesztegetés továbbá romboló hatással van a vállalkozásra, hiszen alássa az alkalmazottak bizalmát a cég vezetői iránt, és elősegíti annak a magatartásnak az elterjedését, hogy a munkavállalók – mintegy „követve” a cégvezetők „példamutató” magatartását – más típusú kötelezettségszegést is elkövessenek, mint például a sikkasztást, a pénzügyi csalást, valamint a versenyellenes magatartás is idesorolható. A vesztegetés így növeli az üzleti kockázatok számát, amivel nem utolsó sorban a hírneve is veszélybe kerül a vállalkozásnak. Azok a cégek, melyek kenőpénzt használnak annak érdekében, hogy megnyerjenek egy üzletet, végül aláássák nemcsak a saját hosszú távú, de a legjobb befektetők érdekeit is. A továbbiakban az amerikai korrupciós törvényt mutatom be és példaként a jogszabály gyakorlatban való megvalósulására hozott jogeset is ismertetésre kerül.

2. A KÜLFÖLDI KORRUPCIÓS GYAKORLATRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY

Az amerikai Kongresszus 1977-ben léptette életbe az U.S. *Foreign Corrupt Practices Act*-et (FCPA vagy az Act), amely válasz volt az amerikai vállalatok általi, külföldi hivatalnokok körében elterjedt megvesztegetésekre. Az Acttől azt várták, hogy majd megállítja, vagy legalábbis visszaszorítja a korrump tevékenységeket, magatartásokat. Sok reményt fűztek még ahhoz, hogy létrehoz majd egy olyan teret, ahol becsületes vállalkozások vannak, ezzel összefüggésben a nyilvánosságnak visszaadja a bizalmat, valamint integrálja a piacot. Az FCPA mind korrupcióellenes, mind számviteli rendelkezéseket is tartalmaz. A megvesztegetés ellenes rendelkezések tilalmakat tartalmaznak mind az amerikai személyeknek és vállalkozásoknak, mind a külföldi vállalatoknak, *ha az Egyesült Államok tőzsdéin jegyzett értékpapírjaik vannak*. Az utóbbi mondatrészt nagyon fontos kiemelni, hiszen ezáltal válik érthetővé, hogy miért vizsgálódhatott és járhatott el az amerikai Igazságügyminisztérium (DOJ – *Department of Justice*), valamint az amerikai Értékpapír- és Tőzsd felügyelet (SEC – *Securities and Exchange Commission*) több államon keresztülívelő korrupciós bűncselekménnyel kapcsolatban.

A számviteli rendelkezések megkövetelik a pontos, folyamatos könyvelést és nyilvántartást, valamint előírják, hogy legyenek kidolgozva a megfelelő belső számviteli ellenőrzések. A számviteli szabályok tiltják az egyéneknek és a vállalkozásoknak, hogy tudatosan meghamisítsák a jegyzőkönyveket és nyilvántartásokat vagy tudatosan megkerüljék a belső kontrollrendszert. Az Igazságügyi Minisztérium és az Értékpapír- és Tőzsd felügyelet is osztja azt, hogy az FCPA végrehajtható jogszabály és elkötelezettek mellett, hogy harcoljanak a külföldi vesztegetési cselekmények ellen. Eme erőfeszítés egyik legfontosabb összetevője az emberek oktatása a DOJ és a SEC személyzete által készített „idegenvezető” segítségével, annak érdekében, hogy a vállalkozások és a magánszemélyek megkaphassák a szükséges információkat, továbbá, hogy segítsen nekik betartani a törvényt, végül pedig, hogy felderítsék és megelőzzék az FCPA megsértését.

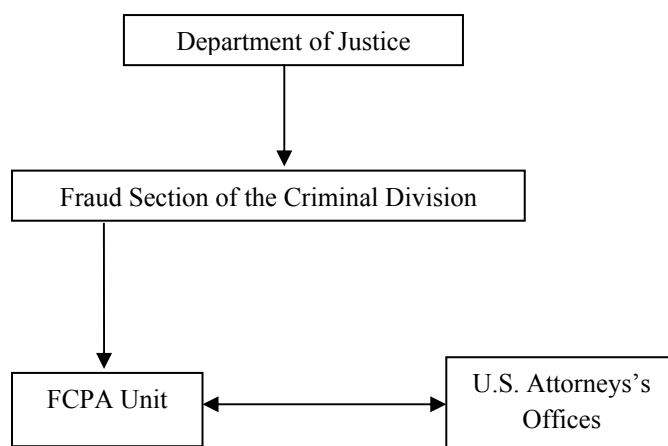
A SEC kiderítette, hogy több mint 400 amerikai vállalat fizetett több százmillió dolláros kenőpénzt a külföldi kormányzati tisztviselőknek, hogy a tengerentúlon üzleteket biztosítsanak a számukra. A SEC arról is beszámolt, hogy a vállalatok titkos, ún. " megvesztegetési alapokat (*slush funds*)" használtak a célból, hogy illegálisan abból kampányokat finanszírozzanak az Egyesült Államokban, valamint korrump kifizetéseket teljesítsenek külföldi tisztviselőknek. Ezek mellett meghamisították a vállalati pénzügyi nyilvántartásokat, hogy ezeket a kifizetéseket elrejtse. A Kongresszus úgy tekintett az FCPA-ra, ami majd leállítja a kritikusá vált vállalati megvesztegetéseket, és amely majd patinás képet tud létrehozni az amerikai vállalatokról, csökkenti a közvélemény bizalmatlanságát az amerikai cégek pénzügyeit illetően és lehetővé teszi a piac hatékony működését. Ahogyan a Kongresszus korábban felismerte, miután elfogadta az FCPA-t, a korrupció

hatalmas költségekkel jár mind itthon, mind külföldön, ami piaci hiányosságokhoz vezet és növeli a bizonytalanságot, elősegíti a gyenge minőségű termékek és a tisztességtelen versenyfeltételeket erősödését. Egy erős külföldi korrupcióellenes vesztegetési törvény életbe léptetésével, a Kongresszus megpróbálta minimalizálni ezeket a romboló hatásokat és segítségével – a remények szerint – a vállalatok ellen tudnak majd állni a korrupciós igényeknek, emellett pedig megcélozza a korrupció okozta, pusztító külpolitikai következményei orvoslását is.

1988-ban a Kongresszus kérte az amerikai elnököt, hogy tárgyaljon egy nemzetközi szerződésről a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (*Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD*) tagjaival, hogy megtiltsák a vesztegetést a nemzetközi üzleti tranzakciók során azokkal az országokkal, melyek az Egyesült Államok főbb kereskedelmi partnerei. A további tárgyalások eredményeként született meg a „*Convention on Combating Bribery of Foreign Officials in International Business Transactions*” (*Egyezmény a külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről a nemzetközi kereskedelmi ügyletekbe*),⁷ amely többek között kötelezi a feleket, hogy nyilvánítsák bűncselekménynek a külföldi tisztviselők megvesztegetését. Semmi sem csinál több problémát, mint a korrupció, hiszen elidegeníti az állampolgárokat a politikai vezetőktől és intézményektől, aláássa a politikai stabilitást és a gazdasági fejlődést. 1998-ban módosították az FCPA-t, hogy megfeleljen a *megvesztegetés elleni egyezmény* követelményeinek. Az FCPA a következő, jelentősebb módosításokkal bővült: (1) „illetéktelen előny” szerzésének visszafizetése, (2) a törvény kiterjed a nemzetközi szervezetekben lévő „külföldi” hivatalnokokra. A korrupcióellenes egyezmény 1999. február 15-én lépett hatályba az Egyesült Államokban. Az alábbiakban a SEC és a DOJ szervezeti felépítését és tevékenységi körét, valamint a jogesetben szereplő természetes és jogi személyeket ismertetem.

3. IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM (DEPARTMENT OF JUSTICE)

A DOJ büntetőjogi szempontból vizsgálja a kibocsátó tisztségviselőjét, igazgatóját, alkalmazottját vagy képviselőjét, illetve az ilyen kibocsátó nevében rendelkező bármely részvényt. A DOJ – az FCPA megvesztegetés-ellenes rendelkezéseinek megsértése esetén – a büntetőjogi felelősségre vonás mellett ismeri a polgári jogi felelősségre vonást is. A DOJ-on belül a *Fraud Section of the Criminal Division*-nak⁸ van elsődleges hatásköre minden FCPA vonatkozású ügyben. Az FCPA-hoz kapcsolódó kérdéseket elsősorban az FCPA Unit kezeli a *Fraud Section of the Criminal Division*-on belül, rendszeresen együtt dolgozva a szövetségi ügyészekkel (*U.S. Attorneys's Offices*) szerte az országban.

1. ábra: Az amerikai Igazságügyi Minisztérium szervezeti felépítése (az FCPA vonatkozásában)⁹

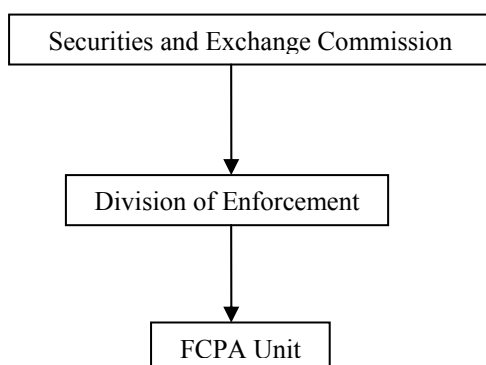
⁷ Röviden *Anti-Bribery Convention*, ami magyarul „megvesztegetés elleni egyezmény”-t jelent.

⁸ Főbb profilja az értékpapír és tőkepiaci csalás, lényegében a gazdasági típusú bűncselekmények.

⁹ Saját ábra az „*A Resource Guide to the U.S. Foreign Corrupt Practices Act*” alapján.

4. ÉRTÉKPAPÍR- ÉS TŐZSDEFELÜGYELET (*SECURITIES AND EXCHANGE COMMISSION*)

A SEC felelős a polgári jogi felelősségre vonásért. A SEC's Division of Enforcement azért tevékenykedik, hogy felderítse és üldözze az FCPA-t megsértő magatartásokat, cselekményeket. 2010-ben, a SEC's *Division of Enforcement* Washingtonban és a regionális irodákban létrehozott egy speciális, ügyészekből álló FCPA Unitot,¹⁰ hogy kifejezetten az FCPA végrehajtására összpontosítsanak. Az FCPA Unit vizsgálja az FCPA potenciális megsértését, könnyíti a koordinációt a DOJ FCPA tevékenysége és más szövetségi, nemzetközi bűnüldözési partnerek között: szakértői véleményeket bocsát ki, az FCPA következetes érvényesítésének támogatására tesz erőfeszítéseket, tippet és panaszokat elemez, és az állítólagos külföldi vesztegetési ügyekre hívják fel a figyelmet. Továbbá folyamatosan tájékoztatja a közvéleményt annak érdekében, hogy felhívják a figyelmet a korrupció elleni erőfeszítésekre és reklámozzak a jó vállalatirányítási programokat.

2. ábra: Az amerikai Értékpapír- és Tőzsd felügyelet szervezeti felépítése (az FCPA vonatkozásában)¹¹

5. A MAGYAR ÉS DEUTSCHE TELEKOM JOGESET SZEREPLŐI

a) A *Magyar Telekom* egy részvénytársaság, amely a magyar jogszabályok alá tartozik, Budapest központtal. A Magyar Telekom a legnagyobb telekommunikációs cég Magyarországon. A cég leányvállalatai Macedóniában, Montenegróban, és más országokban is jelen vannak. A szóban forgó időszakban a Magyar Telekom értékpapírjai az *American Depository Receipts*-en ("ADR"-ek) keresztül voltak jegyezve a New York-i tőzsdén (New York Stock Exchange – "NYSE"). 2010. november 12-én a Magyar Telekomot kérelemre törölték a kereskedelemről (NYSE-ből).

b) A *Deutsche Telekom* egy, a német jog hatálya alá tartozó részvénytársaság, melynek központja a németországi Bonnban van. 2000 júliusában a Deutsche Telekomnak mintegy 60%-os részesedése volt a Magyar Telekomtól, így a Magyar Telekom eredményei a Deutsche Telekom konszolidált mérlegében is szerepeltek. A szóban forgó időszakban a Deutsche Telekom értékpapírjai ugyancsak az *American Depository Receipts*-en ("ADR"-ek) keresztül voltak jegyezve az amerikai tőzsdén (New York Stock Exchange – "NYSE"). 2010. június 18-án a Deutsche Telekomot kérelemre törölték a kereskedelemről (NYSE-ből).

c) A *Makedonski Telekomunikacii AD Skopje* ("MakTel"), korábbi állami tulajdonú távközlési szolgáltató volt Macedóniában. 2001 januárjában a Magyar Telekom megelőzve az ajánlattevőket részleges tulajdont szerzett MakTel-ből, a macedón kormánytól a privatizáción keresztül. 2004 végére a Magyar Telekom kizárólagos tulajdont szerzett, körülbelül 51%-os részesedést a MakTelből, további részvények vásárlás

¹⁰ Az FCPA Unit fenntartja a "Spotlight on FCPA" részt a SEC honlapján <http://www.sec.gov/spotlight/fcpa.shtml>. A honlap rendszeresen van frissítve, általános információkat ad a törvényről, vannak FCPA-t érintő linkek, anyagok a SEC végrehajtási intézkedéseivel kapcsolatban, beleértve a szövetségi bírósági kereseteket és a közigazgatási eljárásokat, továbbá egyéb hasznos információkat.

¹¹ Saját ábra az „*A Resource Guide to the U.S. Foreign Corrupt Practices Act*” alapján.

révén pedig a macedón kormánytól és a magánbefektetőktől. A Magyar Telekom jelenleg egy teljes tulajdonú részvénytársaságban tartja a MakTel részvényeit. A macedón kormány pedig 35%-os részesedést tart magánál a MakTelből.

d) A *Telekom Crne Gore AD (n / k / aCrnogorski Telekom) ("TCG")* a korábbi állami tulajdonú nyilvános távközlési szolgáltató Montenegróban. 2005 márciusában a privatizáció keretében, a Magyar Telekom mintegy 51%-os részesedést vásárolt meg a TCG-ből a montenegrói kormánytól, ugyanakkor további 22%-ot vásárolt meg a kisebbségi részvényesektől.

6. AZ FCPA RENDELKEZÉSEINEK MEGSÉRTÉSE MACEDÓNIÁBAN

2005-ben és 2006-ban, a Magyar Telekomnak dolgozó felső vezetők korrupt módon befolyásolták a macedón kormányt és a politikai pártok vezetőit annak érdekében, hogy hozzájáruljanak egy megállapodáshoz, amely a Magyar Telekomnak üzleti és szabályozási előnyöket tartalmazott. A korábbi vezetők engedélyével, a Magyar Telekom leányvállalata Macedóniában legalább 4.875.000 €-t fizetett, hogy – harmadik fél segítségét igénybe véve – egy sor színlelt "marketing" és "tanácsadói" szerződést kössön.

2005 elején, a macedón parlament elfogadta az *új elektronikus hírközlési törvényt*, amelynek célja, hogy a távközlési piacot liberalizálja oly módon, hogy az kedvezőtlen lett volna a Magyar Telekom számára. Többek között, a törvény felhatalmazta a távközlési szabályozó testületet Macedóniában, hogy nyilvános pályázatot tartsanak a működési engedéllyel kapcsolatban egy harmadik mobiltelefon-üzlet számára, amely közvetlen versenytellett volna Macedóniában a Magyar Telekom leányvállalata, a MakTel ellen. Továbbá emelkedtek a frekvencia díjak és egyéb szabályozási terhek is. A korábbi vezetők kidolgoztak egy olyan tervet, melynek révén – a macedón koalíciós kormányban mindegyik politikai párton belül – korrupt módon befolyásolták a kormányzati tisztviselőket annak érdekében, hogy szabályozási előnyöket szerezzenek a Magyar Telekomnak. Körülbelül 2005 májusában két korábbi vezető jóváhagyott egy titkos megállapodást egy magas rangú macedón kormányzati tisztviselővel, hogy késleltesse vagy lehetőség szerint zárja ki az engedély kibocsátását a harmadik fél számára, és enyhítse a törvény más káros hatásait, beleértve azt is, hogy a MakTelnek ne kelljen nagyobb gyakorisággal különféle díjakat fizetni.

Körülbelül 2005 augusztusában két korábbi vezető megkötött egy hasonló titkos megállapodást a vezető macedón kormányzati tisztviselővel és a többi politikai párttal, hogy megkapják az üzleti és szabályozási előnyöket. Ezek a megállapodások jogellenesek voltak. Egyrészt a macedón törvény szerint, mivel sértette a közelmúltban elfogadott *Electronics Communications Law*-t, másrészt a tisztviselők figyelmen kívül hagyták a törvényes feladataikat, és nem voltak megfelelően rögzítve a hivatalos kormányzati dokumentumok sem. A macedón kormányzati tisztviselők hozzájárultak a megállapodáshoz, miután a Magyar Telekom egykori vezetői a közvetlen kifizetésekre 10 millió €-t különítettek el, amit három részletben utaltak 2005 júniusa és 2006 júniusa között a kormányzati tisztviselők számára. 2005 és 2006 között – mivel a Magyar Telekom megkapta a megállapodásban ígért előnyöket – a Magyar Telekom egykori vezetői engedélyezték a kifizetést a MakTel és a Magyar Telekom más leányvállalatai által, így 4.875.000 €-t utaltak egy görög közvetítő számára, hogy ő legalább hat hamis "sikerdíjas" szerződésen keresztül fizesse ki a "tanácsadó" és a "marketing" szolgáltatásokat. Az egyetlen példányát a kormányzati tisztviselővel való megállapodásnak a görög közvetítő megtartotta. A Magyar és a Deutsche Telekomon belül mindenki számára ismeretlen megállapodás holléte és igazi célja, kivétel a korábbi vezetőket, valamint a kisszámú további résztvevőket.

A korábbi vezetők különféle módokon, sikeresen megkerülték a Magyar Telekom belső ellenőrzését, ezzel pedig megmenekültek a nyomozástól. A „tanácsadói” és a „marketing” címmel kötött szerződéseket 2005-ben és 2006-ban is visszatámozták vagy teljesítettnek tüntették fel. A kifizetések és felajánlások eredményeként, a macedón kormány elhalasztotta a harmadik mobiltelefon cég bevezetését 2007-ig, amikor is (1) egy köztes választás történt, és az új koalíciós kormány szerzett ellenőrzést Macedóniában, és (2) a korábbi vezetők lemondtak a Magyar Telekomnál. Azok a kifizetések, amelyek e szerződések alatt jöttek létre, rögzítésre kerültek a Magyar Telekom jegyzőkönyveiben és nyilvántartásaiban, azonban ezek nem tükrözték pontosan a szerződések célját, és azt, hogy mi alapján készültek. Emellett pedig összevonták őket a Deutsche Telekom pénzügyi kimutatásaival, így azok kevésbé voltak feltűnőek. *Abban az időben, amikor a kifizetések történtek, a Magyar Telekom és a Deutsche Telekom nem rendelkezett megfelelő belső számviteli ellenőrzési rendszerrel, így nem volt ésszerű biztosíték arra, hogy az ügyletek jogszerűen és megfelelően legyenek rögzítve.*

7. AZ FCPA RENDELKEZÉSEINEK MEGSÉRTÉSE MONTENEGRÓBAN

2005-ben a Magyar Telekom és leányvállalatainak egykori vezetői korrupt módon befolyásolták a montenegrói kormányzati tisztviselőket annak érdekében, hogy megszerezzék a TCG-t, a korábban állami tulajdonú távközlési vállalatot. A terv előmozdítása érdekében a Magyar Telekom és leányvállalatai 7.350.000 €-t fizettek négy hamis tanácsadói szerződés alatt azért, hogy kedvező feltételeket teremtsenek a Magyar Telekom számára, így megkönnyítve a TCG bekebelezését. 2004 októberében a montenegrói kormány kiadott egy pályázatot a privatizálásra, a mintegy 51%-os részesedésű állami távközlési vállalatból, a TCG-ből. A Magyar Telekom ajánlatot nyújtott be, amelyben arra törekedett, hogy egy szuper-többségi tulajdoni hányadot szerezzen, amely a kormány 51%-os részesedéséből, továbbá magánbefektetők kisebbségi részesedéséből tevődött volna össze, így a Magyar Telekom tulajdonába került volna a TCG legalább kétharmada. Az Magyar Telekom Igazgatósága – a Deutsche Telekom Igazgatótanácsa döntése szerint – korlátozta az árat, amelyet képesek és hajlandók voltak fizetni a részvényekért. A Magyar Telekom ajánlata a kormány részvényeiért ahhoz a feltételhez volt kötve, hogy később a tervezett ütemben képes lesz megszerezni a kisebbségi részesedéseket. Ahogy várható volt a Magyar Telekom nyert a nyilvános pályázati eljárásban. A részvények adás-vételi szerződését végül megkötötték. 2005 márciusában, a Magyar Telekomnak végül sikerült megszereznie mintegy 73%-os részesedést a TCG-ből, de csak miután a kormányzati tisztviselők rávették a montenegrói kormányt, hogy az járuljon hozzá ahhoz a kiegészítéshez, hogy a Magyar Telekom 0.30 € ad egy részvényért a magánbefektetőknek. Ezáltal a montenegrói kormány megkönnyítette a Magyar Telekomnak a TCG részvényeinek megvásárlását a kisebbségi részvényesektől. Ezek után utasították a korábbi vezetők a Magyar Telekomot, valamint a TCG-t és tagjaikat, hogy intézzenek kifizetéseket egy harmadik fél számára. A Magyar Telekom két, közel azonos szerződést kötött két külső (3. fél) tanácsadóval, állítólag azért, hogy azok segítséget nyújtsanak további részvények vásárlásánál a kisebbségi részvényesektől.

A tanácsadók természetesen álvállalatok voltak, melyeknek székhelyei a Mauritiusi Köztársaság és a Seychelle Köztársaság voltak. Ezek még sohasem nyújtottak szolgáltatást a Magyar Telekom és a Deutsche Telekom számára, és az egyik szervezet nem is volt jogszerűen bejegyezve, mikor a szerződést állítólag aláírták. Két korábbi vezető a Magyar Telekom nevében végrehajtotta a kifizetést, miután a Magyar Telekom már megszerezte a TCG-t, azonban megint visszadátumozta a szerződéseket. Ezek a szerződések elrejtették a szerződések tényleges haszonhúzóit (*parties-in-interest*). A dokumentumok állítólag igazolják a tanácsadók cselekményeit a szerződések során, és azt a látszatot keltik, hogy a tanácsadók jogszerű szolgáltatásokat nyújtottak. 2005. május 12. és május 20. között, a Magyar Telekom korábbi vezetői utasítására két kifizetést – összesen 4.470.000 €-t – hajtottak végre a szerződések alatt.

A TCG és leányvállalatai további két tanácsadói szerződést kötöttek 2005-ben, amelyek TCG felvásárlásához kapcsolódtak. Mindkét szerződést a korábbi vezetők jóváhagyásával hajtották végre. Ezek közül a szerződések közül az egyik azt tartalmazta, hogy egy New York központú ügyféltől kapott segítséget a Magyar Telekom a TCG megszerzésével és integrációjával kapcsolatban. Az egyik egykori vezető a TCG leányvállalata nevében aláírta a szerződést és ismételten visszadátumozta. A TCG leányvállalata 580.000 €-t folyósított jelen szerződés keretében. Ennek a szerződésnek valójában az volt a célja, hogy elrejtse egy magas rangú montenegrói kormányzati tisztviselő testvéreinek juttatott kifizetést, amely egy, a szerződésben jelölt személyen keresztül lett végrehajtva. A tisztviselő húga valójában semmilyen szolgáltatást sem tett a Magyar Telekom, illetve a TCG részére. A jelen szerződés alapján a Magyar Telekom hamisan rögzítette a kifizetést, mintegy tanácsadói ráfordításként színelve a számviteli könyvekért és nyilvántartásokért.

A másik színlelt tanácsadói szerződést egy álcéggel kötötték, London székhellyel. A szerződés értelmében, az állítólagos tanácsadó a Magyar Telekomnak stratégiai tanácsokat adott a délkelet-európai távközlési piaccal kapcsolatban. Mindazonáltal a jelentések közül semelyiket sem nyújtotta tanácsadó, egyik sem képviselt eredeti munkát, nem nyújtottak jogszerű szolgáltatásokat a Magyar Telekom számára. Bár a TCG leányvállalata 2.300.000 €-t fizetett a tanácsadónak 2005. november 7. és december 28. között, a Magyar Telekom könyvvizsgálóinak értékelése szerint a jelentés körülbelül 20.000 € volt valójában.

Összefoglalva a fentieket, általánosságban elmondható, hogy a tanácsadói szerződések (1) rejtve hagyták a valós szerződő feleket, (2) nem írták le pontosan a felek részére nyújtott valódi szolgáltatásokat, (3) sikeresnek lettek beállítva, holott akkor jöttek létre, miután a tárgyhoz tartozó szolgáltatásokat már más szolgáltatók teljesítették (4) nem volt törvényes üzleti céljuk, és (5) támogatták a hamis tanúsítványokat, valamint koholt bizonyítékkal támasztották alá az eredményeket.

8. AZ ÍTÉLET ÉS A KÖVETKEZMÉNYEK

Mint várható volt, sokáig nem lehetett ezeket a cselekményeket titokban tartani. A jegyzőkönyvekben, számlakönyvekben, illetve egyéb dokumentumokban a számok eltérése szemet szűrt néhány munkavállalónak, mely eltérésekre nem tudtak ésszerű magyarázatot adni a vezetők. „A Magyar Telekom magasabb rangú tisztviselői arra használták fel a hamis szerződéseket, hogy több millió dollárt utaljanak olyan külföldi hivatalnokoknak járó korrump fizetésekből, akik segíteni tudtak nekik távol tartani a versenytársakat és így üzleteket nyerni.”¹² Mondta *Kara Novaco Brockmeyer*, a SEC Enforcement Division's FCPA Unit főnöke. „Szándékosan úgy építették fel a hamis szerződéseket, hogy a belső ellenőrzéseket elkerüljék, és amikor kérdések merültek fel a tanácsadói szerződések körül, akkor újrakonfigurálták őket értékesítési szerződéseként, ezáltal egy részletesebb vizsgálatot kerültek meg és meghosszabbították tervüket.”¹³ A SEC által támadott három korábbi felsővezető – akik a Magyar Telekomnál a megvesztegetéseket irányították – Straub Elek, Balogh András, valamint Morvai Tamás volt. A rájuk vonatkozó polgári per e tanulmány keretei között nem került feldolgozásra. A SEC panasza Straub, Balogh és Morvai ellen az volt, hogy megszegtek vagy elősegítettek a megszegéseket, ezeket feljegyzések, felvételek és az FCPA belső ellenőrzése is alátámasztották. Továbbá tudatosan kerültek meg a belső ellenőrzéseket és hamisították meg a feljegyzéseket és jegyzőkönyveket, valamint hamis nyilatkozatokat állítottak elő a vállalat könyvvizsgálójának.

A SEC célja az volt, hogy a vagyoni előnyt elvonják és pénzbüntetéseket szabjanak ki a bűncselekmények miatt. Büntetőjogi szempontból mindkét cég ellen elhalasztották a vádemelést.¹⁴ A két vállalat elleni polgári perben a következő ítéletek születettek. A vizsgálatok szerint a Magyar Telekom megsértette az FCPA 15 USC § 78dd-l. §-át, mely a következőképpen hangzik: „78dd-l (a) Tilalom. Bármely kibocsátó, akinek birtokában van az ezen cím 78l szakasza értelmében regisztrált kategóriájú értékpapír vagy köteles jelentéseket benyújtani ezen cím 78o(d) szakasza értelmében, vagy az ilyen kibocsátó bármely tisztviselője, igazgatója, alkalmazottja vagy képviselője, illetve az ilyen kibocsátó nevében rendelkező bármely részvényes törvénytelenül jár el, ha a postai szolgálatot vagy az államok közötti kereskedelem bármely eszközét vagy közvetítőjét korrump módon arra használja, hogy előmozdítsa egy ajánlatot, fizetést, fizetésre tett ígéretet, vagy elősegítse bármely összeg kifizetésének jóváhagyását, vagy pénz vagy bármely értékes dolog átadását, ajándékozását, felajánlását vagy ígéretét a következőkben leírt személyeknek: (1) bármely külföldi tisztviselőnek az alábbiak céljából: (A) (i) az ilyen külföldi tisztviselő hivatalos minőségében hozott bármely döntésének vagy cselekedetének befolyásolása, (ii) a külföldi tisztviselő rábírása olyan cselekedetre vagy mulasztásra, amely sérti a tisztviselő törvényes kötelességét, vagy (iii) bármely jogtalan előny biztosítása...”¹⁵

A másik rendelkezés, melyet mind a Magyar, mind a Deutsche Telekom megszegett az FCPA 15 USC § 78m (b) (2) (A) és (B) bekezdését érintette: „78m (b) A jelentés formája; számlakönyvek, nyilvántartások és belső számvitel; irányelvek. (2) Minden kibocsátó, akinek birtokában van az ezen cím 78l szakasza értelmében regisztrált kategóriájú értékpapír, és minden kibocsátó, aki az ezen cím 78o(d) szakasza értelmében köteles jelentéseket benyújtani, a következőket hajtja végre: (A) megnyit és fenntart számlakönyveket, nyilvántartásokat és számlákat, amelyek a megkívánt részletességgel, pontossággal és korrekt módon tükrözik a kibocsátó eszközeit érintő tranzakciókat és intézkedéseket; és (B) létrehoz és fenntart egy olyan belső számviteli ellenőrzési rendszert, amely ésszerű biztosítékot képes nyújtani...”¹⁶

Röviden, ahogyan a tanulmány elején is ki lett emelve, az FCPA számviteli rendelkezései megkövetelik a pontos, folyamatos könyvelést és nyilvántartást, valamint előírják, hogy legyenek kidolgozva a megfelelő belső számviteli ellenőrzések. Ennek ellenére, amikor a kifizetések történtek, a Magyar Telekom és a Deutsche Telekom nem rendelkezett megfelelő belső számviteli ellenőrzési rendszerrel, így nem volt ésszerű

¹² http://nol.hu/gazdasag/21_milliardot_fizet_a_telekom_amerikaban?ref=sso (2013.10.20.).

¹³ Uo.

¹⁴ Vádemelés elhalasztása: *non prosecution agreement*. Lényegében annyit jelent, hogy a bíróság, az okirat benyújtása és jóváhagyása után, megállapítja a büntetőjogi felelősséget. A másik fél (jelen esetben a Magyar és a Deutsche Telekom) a tényeket elismeri, és abban az esetben, ha vádemelésre kerülne sor, akkor ezeket a tényeket nem fogja vitatni. Ezáltal a bíróság úgy mond „bezsákolja” az ügyet.

¹⁵ <http://www.justice.gov/criminal/fraud/fcpa/docs/fcpa-hungarian.pdf> (2013.10.20.).

¹⁶ Uo.

biztosíték arra, hogy az ügyletek jogszerűen és megfelelően legyenek rögzítve, valamint a könyvelést és nyilvántartást sem vezették a jogszabályoknak megfelelően.

Egyezség útján végül lezárták a vizsgálatot és kiszabták a társaságra a fizetendő összeget, ami 90, 8 millió amerikai dollár (21,8 milliárd Ft), a vádemeléstől pedig, mint említettem, elálltak. Ez az összeg azonban eltöriül amellet, amennyit a vállalatok a korrupcióval megszereztek, azonban ezt az összeget valószínűleg sosem fogjuk megtudni.

Érdekes kérdés az, hogy egy ilyen volumenű korrupciós botrányt, hogyan tudtak viszonylag gyors és enyhe szankciót tartalmazó egyezséggel lezárni. Mivel az ügy napvilágra kerülése után, már mindenki számára egyértelmű volt, hogy mik történtek, igyekeztek olyan emberekre hárítani a felelősséget, akik már eltűntek a színről, így jóformán nem találtak személyeket, akikre rá lehetett volna bizonyítani a cselekményeket. Továbbá a Magyar Telekomnak sok fontos részvényese van. A Deutsche Telekom birtokolja a vállalat 60 %-át. Kétségkívül a Deutsche Telekom akarta, hogy a Magyar Telekom korrupciós cselekményeinek gyorsan és tisztán legyenek vége. A korrupciós botrány hatalmas főcímet csinált 2007-ben és 2008-ban az újságokban. Végül pedig, a magyar kormány a Magyar Telekom egy „aranyrészét” birtokolja és az EU-ba való belépéssel Magyarország vezetői nem akartak volna egy valószínűleg hosszadalmas korrupciós botrányt.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A későbbiekben a polgári per mellett feldolgozásra fog kerülni a büntetőper, (pontosabban a vádemelés elhatalasztásáról szóló megállapodások) valamint a konkrét érintett személyek elleni polgári perek is. Érdekes kérdés még továbbá az FCPA és az OECD megvesztegetés elleni egyezményének egymásra, és egyes országokra hatása. A tanulmány során láthattuk, miként járhatott el egy több államot is érintő korrupciós ügyben az amerikai Igazságügy Minisztérium, valamint az amerikai Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet. Véleményem szerint ez nem volt probléma, kifejezetten egy jó rendszernek tartom, hogy vannak olyan szervezetek, amelyek a törvény felhatalmazása alapján egyes országok szervei fölött joghatóságot gyakorolnak. Az egyetlen hátránya, hogy kizárólag azokban az esetekben járhat el és nyomozhat, amikor az adott vállalatnak az amerikai tőzsdén van bejegyezve az értékpapírja.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM

- [1.] *21 milliárdot fizet a Telekom Amerikában*, in *Népszabadság*: http://nol.hu/gazdasag/21_milliardot_fizet_a_telekom_amerikaban?ref=sso (2013.10.08.).
- [2.] *A Resource Guide to the U.S. Foreign Corrupt Practices Act*: <http://www.justice.gov/criminal/fraud/fcpa/guide.pdf> (2013.09.25.).
- [3.] *Black Money*: <http://video.pbs.org/video/1114436938/>.
- [4.] *Criminal information*: <http://www.scribd.com/doc/76741082/Magyar-Information> (2013.10.01.).
- [5.] SÁNTHA GYÖRGY: *A korrupcióról, a korrupció elleni küzdelemről, a korrupciós kockázatok felméréséről* - http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-2-ly4Y5BTEJ:inte.gritas.asz.hu/uploads/files/Korrupcirol_SanthaGy_0217.ppt+%&cd=3&hl=hu&ct=clnk&gl=hu&client=firefox-a (2013.10.08.).
- [6.] GEORGE T. ABED – SANJEEV GUPTA: *Governance, Corruption & Economic Performance*, 2002, International Monetary Fund, Washington, D.C.
- [7.] GOMBÁR CSABA – HANKISS ELEMÉR – LENGYEL LÁSZLÓ – VOLOSIN HÉDI: *Írások a korrupcióról*, 1998, Helikon – Korridor, Budapest.
- [8.] *Ismertető az ügyről*: <http://www.sec.gov/news/press/2011/2011-279.htm> (2013.10.02.).
- [9.] *Korrupció Magyarországon I.*, 2000, Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület East-West Management Institute, Budapest.
- [10.] Közigazgatási olvasmányok: SZENTE ZOLTÁN: *Korrupciós jelenségek az önkormányzati közigazgatásban*, 2007, KSZK ROP 3.1.1. Programigazgatóság, Budapest.
- [11.] *Polgári kereset a cégek ellen*: <http://www.sec.gov/litigation/complaints/2011/comp22213-co.pdf> (2013.10.02.).
- [12.] *Polgári kereset a cég vezetői ellen*: <http://www.sec.gov/litigation/complaints/2011/comp22213-ex.pdf> (2013.10.02.).
- [13.] *The FCPA Blog*: <http://www.fcpablog.com/blog/tag/magyar> (2013.10.02.).
- [14.] *U.S. Foreign Corrupt Practices Act* (hungarian): <http://www.justice.gov/criminal/fraud/fcpa/docs/fcpa-hungarian.pdf> (2013.10.08.).